

crkva u svijetu

RASPRAVE I ČLANCI

KRISTOCENTRIČNA UTEMELJENOST KRŠĆANSKOG ŽIVOTA

Petar Šolić

Kristov misterij, tj. spasonosna Božja ekonomija u Kristu, u središtu je nauke II. vatikanskog koncila. Stoga je i kršćanski život viđen i o njemu se govori u kristocentričnoj perspektivi. Krist i njegova tajna u središtu su kršćanskog života. On nije samo onaj koji pomaže živjeti kršćanski život, makar na različite načine, on je njegov ontološki temelj. U ovom prilogu osvrnut ćemo se na neke značajnije aspekte kristocentrične utemeljenosti kršćanskog života, kao i na zahtjev kršćaninova suobličenja Kristovu misteriju. Tekstovi II. vatikanskog koncila podloga su ovom našem razmišljanju.

Kršćanski život ima svoj temelj u Kristu

Čovjek je stvoren na sliku Božju: »Sveto pismo, naime, uči da je čovjek stvoren na sliku Božju, sposoban da spozna i ljubi svoga Stvoritelja, da je od njega postavljen za gospodara nad svim zemaljskim stvorenjima, da njima upravlja i da se njima služi slaveći Boga.«¹ Bog je sve, pa i čovjeka, stvorio u Kristu i za Krista koji je slika Boga nevidljivoga (usp. Kol 1, 15—17). U Kristu je sve ljude predodredio, izabrao i blagoslovio (usp. Ef 1, 3—5). Sve koje je predvidio »te i predodredi da budu suobličeni slici Sina njegova, te da on bude prvorođenac među mnogom braćom« (Rim 8, 29).² Čovjek stvoren u Kristu, slici Božjoj, sam je slika

¹ *Gaudium et spes*, 12; Usp. *Gaudium et spes*, 24, 29, 41; *Ad gentes*, 12.

² Usp. *Lumen gentium*, 2.

Božja. Krist je temelj njegove sličnosti s Bogom i njegova bitka, pa prema tome i cijelog njegova života. Kršćanski život nije ništa drugo nego život u dijalogu s Bogom kao njegova slika u Kristu.

U Isusu Kristu Bog poziva čovjeka na zajednički život s njime: »Bog je naime pozvao i poziva čovjeka da čitavim svojim bićem prione uza nj u vječnom zajedništvu nepropadljivog božanskog života.«³ Stvorivši čovjeka, Bog ga nije prepustio samome sebi, nego ga je povezao sa svojim božanskim životom. Iz ljubavi ga je stvorio, iz ljubavi ga uzdržava na životu, zove ga da živi u neprestanom dijalogu sa svojim Stvoriteljem, dijalogu koji je život.⁴

Biti pozvan i odgovoriti na poziv znači biti osoba, jer samo osoba je sposobna voditi dijalog i međusobni život. Stoga, pozivajući čovjeka, Bog ga čini osobom koja je sposobna ući u odnos s njime. Postavlja čovjeka u takvo stanje slobode, svijesti i ljubavi da može biti Božji sugovornik. Bog nudi čovjeku mogućnost života s njime, ali ga ne prisiljava da ostvari tu mogućnost, ostavlja mu slobodu odluke i samoopredjeljenja.⁵ Temelj dostojanstva ljudske osobe cijeli je u Božjem pozivu i u mogućnosti slobodnog čovjekova odgovora na taj poziv.

Bog zove čovjeka svojom Riječju, a ta Riječ je utjelovljena u Isusu Kristu. Krist je živa Božja Riječ koja čovjeku otkriva Boga, poziva čovjeka na božanski život, stvara ga osobom i otkriva mu njegovo uzvišeno dostojanstvo: »Misterij čovjeka postaje doista jasan jedino u misteriju utjelovljene Riječi... Krist, novi Adam, objavljujući misterij Oca i njegove ljubavi potpuno otkriva čovjeka njemu samome te mu objavljuje uzvišenost njegova poziva.«⁶ Istodobno Krist se očituje u čovjeku, preko svoga Duha, kao svjetlost i snaga, i na taj način osposobljava čovjeka da odgovori na Božji poziv: »A Crkva vjeruje da Krist, koji je za sve umro i uskrsnuo, po svojem Duhu pruža čovjeku svjetlo i snagu da može odgovoriti svom vrhovnom pozivu.«⁷ Slobodni i velikodušni čovjekov odgovor Bogu prožet je Kristom, jer čovjek je prosvjetljen i ojačan njegovim Duhom i jedna je jedina stvarnost s njime snagom vazmenog otajstva i sakramentalne ekonomije. Krist je Božji poziv i istodobno čovjekov odgovor na taj poziv, on postavlja čovjeka u dijalog s Bogom i ostvaruje taj dijalog. Na taj način Krist je temelj čovjekova života s Bogom.⁸

Čovjek je u Kristu dijete Božje: sin u Sinu. Prije stvaranja svijeta Bog je odredio da budemo njegova djeca u Kristu. To se ostvaruje preko Kristova vazmenog otajstva, preko zajedničkog umiranja i uskrisivanja s Kristom u sakramentu krštenja: »Tako se ljudi krštenjem uključuju u Kristovo vazmeno otajstvo: s njim suumrli, suukopani i suuskrsnuli primaju duh posinjenja, u kojem vičemo: Abba! Oče! (Rim 8, 15) i postaju

³ *Gaudium et spes*, 18.

⁴ Usp. *Gaudium et spes*, 19, 21; *Ad gentes*, 13.

⁵ Usp. *Gaudium et spes*, 17.

⁶ *Gaudium et spes*, 22.

⁷ *Gaudium et spes*, 10.

⁸ Usp. Capone D., *L'uomo é persona in Cristo*, Bologna, 1973, str. 27—29; Fuchs J., *Teologia e vita morale alla luce del Vaticano II*, Roma—Brescia, 1968, str. 12—29.

pravi klanjaoci kakve Otac traži.«⁹ Čovjek ne živi svoj odnos s Bogom samo kao njegovo stvorenje i slika, nego i kao njegovo dijete. Obdaren dostojanstvom Božjeg djeteta, on živi svoj dijalog s Bogom mnogo intenzivnije i dublje: živi samim božanskim životom koji mu Bog udjeljuje u Kristu. Participirajući mu svoju narav i čineći ga svojim djetetom u sakramentu krštenja, Bog izdiže čovjeka iz naravne u nadnaravnu sferu. Sve to zahtijeva da život odražava to dostojanstvo, da dade svjedočanstvo novine svoga bića.¹⁰ Biti dijete Božje i prema tome svet, znači istodobno i odgovornost da se živi kao dijete Božje i da se usavršava u svetosti. Kršćanski život nije ništa drugo nego konkretna i vidljiva manifestacija božanskog sinovstva. On se temelji u Kristu, jer u Kristu čovjek postaje i jest dijete Božje.

Objava nas uči da je čovjekov sinovski odnos s Bogom bio prekinut, njegov odnos sličnosti s Bogom također je duboko ranjen. Sotona je učinio da se čovjek suprostavio Bogu, svome Stvoritelju i Ocu, ubacujući u njega oholost po kojoj je čovjek htio postati Bogom. To je grijeh: oholost i odbijanje Boga i prijanjanje uz Sotonu kao antiboga i antikrista. Posljedica prijanjanja uz Sotonu jest padanje pod znak grijeha i udaljšavanje od prvotne vrijednosti ne samo čovjeka, nego i svega stvorenoga, ukoliko je sve podloženo čovjeku. Čovjek se s cjelokupnim stvorenjem udaljio od Krista, našao se izvan Krista (usp. Ef 2, 12). Da bi oslobodio čovjeka od grijeha i Sotone i da bi ga povratio u prvotno stanje i dostojanstvo, Bog hoće Krista kao novu ekonomiju oslobođenja koja će pretvoriti povijest grijeha u povijest spasenja. Ta ekonomija oslobođenja ostvaruje se u Kristovu vazmenom otajstvu i proširuje se na sve ljude snagom sakramentalne ekonomije (usp. Ef 1, 17—23): »No sam je Gospodin došao da oslobodi čovjeka i da ga ojača, obnavljajući ga iznutra i izbacujući na polje 'kneza ovoga svijeta' (Iv 12, 31) koji ga je držao u ropstvu grijeha.«¹¹ Svojom smrću i uskrsnućem Krist je pobijedio Sotonu i grijeh i povratio čovjeku dostojanstvo osobe, sličnost s Bogom i božansko posinstvo. Svojom kenotičkom poniznošću na križu Krist je pobijedio čovjekovu oholost i prijanjanje uz Sotonu protiv Boga. Tako je Krist na križu pobjednik Sotone, grijeha, mržnje, neprijateljstva, oholosti i samodostatnosti čovjeka.¹² Kao osloboditelj, Krist povraća čovjeku njegovu iskonsku težnju prema Bogu i autentični odnos s njime; na taj je način u princip i temelj kršćanskog života.

Budući da je čovjek dijete Božje u Kristu, on sudjeluje u trinitarnom božanskom životu. To se sudjelovanje događa također u Kristu, jer u njemu je tjelesno nastanjena i u njemu prebiva sva punina božanstva (usp. Kol 2, 9). Tom puninom Krist ispunja svoju Crkvu i svakog pojedinog kršćanina ukoliko je član Crkve. Krist izlijeva u svoje vjernike božanski

⁹ *Sacrosanctum Concilium*, 6; *Usp. Lumen gentium*, 3, 48; *Gaudium et spes*, 22; *Dignitatis humanae*, 10.

¹⁰ *Usp. Lumen gentium*, 11, 40; Truhlar V., *Structura theologica vitae spiritualis*,³ Romae, 1966, str. 18—19; Cerfaux L., *Il cristiano nella teologia paolina*, Roma, 1969, str. 348—360; Colosio I., *Il «nuovo essere» del cristiano, u Rasegna di Ascetica e Mistica* 23 (1972) 196.

¹¹ *Gaudium et spes*, 13; *Usp. Lumen gentium*, 3, 7; *Gaudium et spes*, 2, 18, 22, 37; *Ad gentes*, 9.

¹² *Usp. Capone D., nav. dj., str. 32—34.*

život koji je u njemu i tako ih čini sudionicima božanske naravi, stvarno svetima.¹³ Sudjelovanje u božanskoj naravi i izlivanje božanskog života u vjernike — sve je to Kristova milost. I ne može biti drukčije, jer bez Krista vjernik nije ni Božje dijete ni sudionik božanske naravi i života. Milost je uvijek milost Kristova: »Doista, od punine njegove svi mi primismo, i to milost na milost. Uistinu, Zakon bijaše dan po Mojsiju, a milost i istina nastala po Isusu Kristu« (Iv 1, 16—17). Čineći ga sudionikom svoje punine, Krist čovjeka posvećuje i tako ne samo utemeljuje, nego učvršćuje, povećava i dovodi do savršenstva njegovo posvećenje, njegov kršćanski život.

Kristova punina, koja sakramentalno za vjernike postaje milost, ostvaruje duboko ontološko-sakramentalno životno zajedništvo između Krista i vjernika: »U tom se tijelu (Crkvi) Kristov život izliva na vjernike, koji se po sakramentima tajanstvenim i stvarnim načinom sjedinjuju s Kristom koji je trpio i proslavio se.«¹⁴ Ispunjen Kristovim životom i sjedinjen s njime tajanstvenim i stvarnim načinom, kršćanin je jedno s Kristom i Krist je, zajedno s njime, subjekt njegova života u potpunom jedinstvu bitka, postojanja i djelovanja. Samo ostajući u Kristu i u životnom zajedništvu s njime, kršćanski život može biti plodonosan, budući da bez Krista ništa ne možemo učiniti ni postići (usp. Iv 15, 5). U svom životu kršćanin potpuno ovisi o Kristu: daje mu život i čini plodonosnim njegovo djelovanje. Krist je božanska linfa koja neprestano ispunja vjernika, koja ga oživljuje darom Duha Svetoga i čini da njegov život bude život ljubavi. Kršćanski život se razvija i ide prema punini savršenstva samo ako je u neprekidnom životnom zajedništvu s Kristom.¹⁵

Ontološko-sakramentalno životno zajedništvo s Kristom obuhvaća cjelokupnu čovjekovu stvarnost (usp. Rim 12, 1) i ne može se svesti samo na čisto moralno i duhovno zajedništvo. Sa svojom milošću Krist zahvaća cijeloga čovjeka, a ne samo njegovu dušu: naše tijelo je hram Duha Svetoga (usp. 1 Kor 6, 19). Iz toga slijedi da kršćanski život nije andeoski, nego je utjelovljen i otvoren svijetu. U autentičnom kršćanskom životu odsijeva totalni Krist, Krist koji moli i koji radi. Snagom svoga životnog zajedništva s Kristom kršćanin je pozvan da vrednuje ljudsku i svjetovnu stvarnost, jer sve pripada Kristu, sve postoji u njemu (usp. Kol 1, 15—18). Kršćanski život ne odbacuje ništa osim grijeha i nastoji dati Kristov duh i pečat svemu. II. vatikanski koncil, osobito pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, tvrdi to nepokolebljivom jasnoćom.¹⁶

Živjeti u životnom zajedništvu s Kristom zahtijeva istodobno i životno zajedništvo sa svima koji su jedno s Kristom, sa svim ljudima ukoliko su u Kristu slika i djeca Božja, sa svim stvorenjem ukoliko u Kristu sve ima svoj početak i cilj. Kršćanin je osoba u onoj mjeri u kojoj je među-

¹³ Usp. *Lumen gentium*, 6, 7, 8, 17, 40, 47, 50; *Ad gentes*, 5.

¹⁴ *Lumen gentium*, 7; Usp. *Lumen gentium*, 9, 11, 36; *Gaudium et spes*, 22; *Apostolicam actuositatem*, 4, 33; *Ad gentes*, 13, 36.

¹⁵ Usp. *Lumen gentium*, 6; Ferrin J.—M., *Le Christ et la vie renouvelée en Lui*, u *La vie Spirituelle* 2 (1967) 131—133; Häring B., *La predicazione della morale dopo il Concilio*,² Roma, 1967, str. 136.

¹⁶ Usp. *Gaudium et spes*, 14, 34, 38, 39; Truhlar V., *Cristo nostra esperienza*, Brescia, 1968, str. 112—116; Morero V., *Concilio e vita interiore*,² Milano, 1969, str. 33—38.

osoba, ukoliko nije izoliran nego je u dubokim osobnim i životnim odnosima sa svim ljudima i cijelim stvorenjem. To univerzalno kršćansko jedinstvo i solidarnost imaju svoj izvor i temelj u Kristovu misteriju.¹⁷

Kršćansko jedinstvo i solidarnost moraju se očitovati najprije među samim vjernicima. Snagom sudjelovanja u vazmenom otajstvu i u cijelom Kristovu životu, kao i u životu Crkve, a osobito snagom zajedničkog sudjelovanja u Euharistiji, vjernici su usko sjedinjeni međusobno i jedno su u Kristu. To se jedinstvo očituje u zajedničkoj vjeri, u zajedničkoj ljubavi i u zajedničkom nastojanju oko širenja Božjeg kraljevstva. Ono je uvjet i sredstvo spasenja ne samo za vjernike nego i za sve ljude.¹⁸

Životno zajedništvo u Kristu nisu pozvana ostvariti samo Bažja djeca međusobno, nego i sa svim ljudima, jer je svaki čovjek slika Božja i od Boga pozvan na životno zajedništvo s njime. Bog nije stvorio i ostavio čovjeka kao pojedinca, i ne želi da kao takav živi; stvorio ga je kao zajedništvo (usp. Post 1, 27) i njegova je volja da živi u zajedništvu. U samoj je čovjekovoj naravi da bude otvoren i da komunicira s drugim ljudima. Stoga je razvijanje ljudskih međudnosa i zajednički život nešto bitno u kršćanskom životu.¹⁹ Životno jedinstvo među vjernicima i sa svim ljudima, kao temeljni zahtjev ontološko-sakramentalnog jedinstva s Kristom, bitno je za kršćanski život, budući da ga oslobađa od bilo kakvog individualizma koji se može u nj infiltrirati.

Kršćanin je pozvan da se suobliča s Kristom

Ontološko-sakramentalna utemeljenost kršćanskog života u Kristu zahtijeva moralno suobličenje s Kristom i njegovim misterijem. Krist je ne samo temelj nego i učitelj i uzor kršćanskog života. Kršćanin treba u svom životu nasljedovati Krista: »Gospodin Isus, božanski Učitelj i uzor svake savršenosti, svima je i pojedinim svojim učenicima kojega god položaja propovijedao svetost života, kojoj je on sam i početak i usavršitelj...«²⁰ Krist stoji pred vjernicima kao Sveti, kao Savršeni, potiče ih da žive kao on, da budu sveti. Nastojati biti svet znači nadahnjivati se na Kristovu životu. Krist je stariji brat koji vjernika poučava i mu konkretno na sebi pokazuje način kako će živjeti kao Božje dijete. Njegov nauk, njegov život i djelovanje i nadalje njegova osoba, za kršćanina su božanska pedagogija koja ga potiče da ima u sebi iste Kristove osjećaje, brige, želje, radosti i žalosti. Sveti Pavao to izražava na jednostavan i jasan način: »Neka u vama bude isto mišljenje kao i u Isusu Kristu« (Fil 2, 5).²¹ Krist stoji pred onima koji u njega vjeruju kao utjelovljena ljubav dajući svoj život za spasenje ljudi, i kao vjerni izvršitelj Očeve volje. To je put koji on pokazuje potičući vjernike da ga nasljeduju.

•
¹⁷ Usp. *Ad gentes*, 21.

¹⁸ Usp. *Lumen gentium*, 3, 9, 13, 32; *Gaudium et spes*, 1, 21.

¹⁹ Usp. *Lumen gentium*, 1; *Gaudium et spes*, 3, 12, 24, 25, 32.

²⁰ *Lumen gentium*, 40; Usp. *Lumen gentium*, 8, 37, 41; *Gaudium et spes*, 22, 38, 43; *Apostolicam actuositatem*, 4; *Ad gentes*, 8, 12, 24; *Perfectae caritatis*, 1.

²¹ Usp. *Lumen gentium*, 42; *Morero V., nav. dj., str. 55.*

Kršćanin živi svoj život autentično u onoj mjeri u kojoj živi tajne Kristova života i koliko se suobličuje s Kristom: »Svi udovi treba da postaju Njemu slični, dok se u njima ne oblikuje Krist (usp. Gal 4, 19). Zato smo uzeti u misterije Njegova života, učinjeni slični Njemu, s Njim umrli i uskrsli, dok ne budemo s Njim kraljevali (usp. Fil 3, 21; 2 Tim 2, 11; Ef 2, 6; Kol 2, 12; itd.)«²² Po vazmenom otajstvu Krist je u vjernicima i oni u njemu. Suobličiti se s Kristom i moralno rasti znači egzistencijalno se usjeći u tajne Kristova života, rasti u vjeri, nadi i ljubavi, tj. rasti u preobražaju u Krista, dok s njime ne budemo proslavljeni. Temeljna norma kršćanskog život jest suobličiti se Kristu do te mjere da u njemu odsijeva Kristov život. Ucepljenje u Kristov misterij po krštenju, istina, povijesni je događaj, ali on mora trajati cijeli naš život. Taj moralni napor i nastojanje nije ništa drugo nego neprestano življenje vazmenog otajstva, sudjelovanje u Kristovoj smrti i uskrsnuću, od slavljenja Euharistije do velikodušnog darivanja braći ljudima u ljubavi.²³ Suobličiti se Kristu i ići njegovim stopama temeljna je dimenzija i zakon kršćanskog života.

Izvor kršćanskog života jest Isus Krist, u ontološkom i u moralnom redu. Kršćanin živi u Kristu i Krist živi u njemu: kršćanski život odvojen od Krista nezamisliv je. Krist nije samo onaj koji izvana utječe na vjernike dijeleći im milosti koje je zaslužio,²⁴ on nije samo savršeni uzor svih kreposti koje vjernici trebaju živjeti. Krist je sve to. Ali on je nadasve onaj koji ontološki utemeljuje kršćanski život i privodi ga do punine preko vazmenog otajstva, sakramentalne ekonomije i snagom Duha Svetoga koji stanuje i djeluje posvećujući ih. Krist nije na rubu kršćanskog života, on je njegov temelj, srž, uzor i punina.

Kao zaključak ovom našem razmišljanju navodimo riječi pape Pavla VI: »U ovom svečanom trenutku i na ovom zboru, moramo nama samima proglasiti i cijelom svijetu navijestiti: Krista: Krista naše počelo, Krista našeg vođu i naš put, našu nadu i naš svršetak. Neka ovaj ekumenski sabor mogne imati punu jasnoću ove jedine i mnogostruke, čvrste i poticajne, tajanstvene i jasne, stegnute i blažene veze između nas i Isusa Krista, između ove svete i žive Crkve, što smo mi, i Krista od kojega dolazimo, za kojega živimo, kojemu idemo.«²⁵

²² *Lumen gentium*, 7; Usp. *Lumen gentium*, 30, 40, 41, 42; *Apostolicam actuositatem*, 16; *Ad gentes*, 25.

²³ Usp. *Sacrosanctum Concilium*, 6, 10; *Gaudium et spes*, 38; Morero V., *nav. dj.*, str. 51 i 344; Beniamino della SS. Trinità, *Vita religiosa e santità della Chiesa*, u zajedničkom djelu *La santità nella Costituzione conciliare sulla Chiesa*, Roma, 1966, str. 172—173; Lyonnet S., *La vocation chrétienne à la perfection selon Saint Paul*, u zajedničkom djelu *Laïcs et Vie Chrétienne Parfaite*, Rome, 1963, str. 21—25.

²⁴ Usp. Garrigou—Lagrange R., *Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du ciel*,³ Paris—Montréal, 1951, vol. I, str. 142.

²⁵ Pavao VI, Govor saborskim Ocima od 29. rujna 1963., u AAS 55 (1963) 846.

CHRISTOZENTRISCHE BEGRÜNDUNG DES CHRISTLICHEN LEBENS

Zusammenfassung

Das christliche Leben hat, nach dem II. Vatikanischen Konzil, seinen Grund und Mittelpunkt in Jesus Christus und in seiner Erlösungsökonomie. In Christus ist der Mensch als Gottes Bild erschaffen, in ihm ist er Person und Gottes Kind geworden. Christus ist der Sieger des Satans und der Sünde, und so ist er Befreier des Menschen, der ihm seine uranfängliche Sehnsucht nach Gott gibt. In Christus ergießt sich über den Menschen der Reichtum des göttlichen Lebens, Christus macht ihn zum Teilhaber seiner göttlichen Vollheit, d. i. Christi Gnade. Durch die Sakramentalökonomie verwirklicht sich die reale Lebensgemeinschaft zwischen Christus und den Christen, die den ganzen Menschen umfasst und die Gemeinschaft und die Solidarität mit allen Menschen einschließt. Alles das zeigt uns klar wie das christliche Leben ohne Christus undenkbar ist: Christus ermöglicht, begründet und bringt zur Vollkommenheit dieses Leben.

Die ontologisch-sakramentale Begründung des christlichen Lebens in Christus fordert von Christen die morale Nachfolge Christi: Christus ist nicht nur der Grund, sondern auch das Vorbild christlichen Lebens. Christus nachzufolgen bedeutet: mit aller Kraft einzudringen in die Geheimnisse seines Lebens, sich zuverwandeln in Christus, indem man Christi österliches Geheimnis lebt, so dass im Leben des Christen das Leben Christi widerscheint. Jesus Christus ist der Grund und gleichzeitig die Norm des christlichen Lebens.